

О.І. ЛИННИК, Т.І. КОЧЕТОВА
РОЛЬ МІКРО-, МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У СТАНОВЛЕННІ ІННОВАЦІЙНОЇ
МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянута економічна сутність понять «інновація», «інноваційна модель розвитку». Представлено результати дослідження показників інноваційного потенціалу країн у глобальному інноваційному просторі, визначено місце України у рейтингу країн за показником інноваційності економіки, виокремлено ключові фактори, що вплинули на розвиток інноваційної моделі економіки України. Відзначено деякі негативні зміни, що відбулися у динаміці Глобального інноваційного індексу України, що свідчить про сукупність важливих проблем, які в сучасних умовах економічної та політичної нестабільності залишаються невирішеними. Обґрунтовано, що в країнах з високим інноваційним потенціалом велику роль у розвитку інноваційної моделі економіки грає малий та середній бізнес. Відзначено конкурентні переваги мікро-, малого і середнього бізнесу, порівняно з великим, у здатності швидко реагувати на запити споживачів, більш динамічно та оперативно розвиватися, орієнтуючись на інновації. При цьому досліджено, що діяльність і розвиток малого бізнесу більш вразливі до впливу непередбачуваних ринкових загроз, ніж суб'єктів великого та середнього. Визначено, що, незважаючи на їхню вразливість, до повномасштабної російсько-української війни мікро-, малі та середні підприємства були в Україні найбільшими роботодавцями. Наголошено, що, навіть у надзвичайно важкий воєнний час, у ВВП країни велику частку складають саме підприємства мікро-, малого та середнього бізнесу. Надано інформацію про деякі урядові заходи з підтримки підприємництва у воєнний час, зроблено наголос, що цих дій недостатньо, і сектор малого і середнього бізнесу потребує більш ефективної фінансової підтримки. Проведений аналіз інноваційної діяльності українських підприємств за 10 років дозволив визначити негативні тенденції та надати інформацію про пріоритетні напрями інноваційного розвитку країни у наступні післявоєнні роки, зробити висновок про необхідність створення стимулів для молодих науковців та інноваторів працювати у рідній державі, бо вони б стали в нагоді в період післявоєнної реконструкції країни

Ключові слова: інноваційна модель; інноваційний потенціал; мікро-, малий і середній інноваційний бізнес; Глобальний інноваційний індекс; підтримка підприємництва у воєнний час; пріоритетні напрями інноваційного розвитку

O. LYNNYK, T. KOCHETOVA
THE ROLE OF MICRO, SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN ESTABLISHING AN
INNOVATIVE MODEL OF UKRAINE'S ECONOMY

The article examines the economic essence of the concepts "innovation", "innovative model of development". The results of a study of indicators of the innovative potential of countries in the global innovation space are presented, Ukraine's place in the ranking of countries according to the indicator of economic innovation is determined, and key factors that influenced the development of the innovative model of the Ukrainian economy are highlighted. Some negative changes that occurred in the dynamics of the Global Innovation Index of Ukraine were noted, which indicates a set of important problems that remain unresolved in the current conditions of economic and political instability. It is substantiated that in countries with high innovation potential, small and medium-sized businesses play a major role in the development of the innovative model of the economy. The competitive advantages of micro, small and medium-sized businesses, compared to large ones, in the ability to quickly respond to consumer requests, to develop more dynamically and quickly, focusing on innovation, were noted. At the same time, it was investigated that the activity and development of small businesses are more vulnerable to the influence of unpredictable market threats than large and medium-sized entities. It was determined that, despite their vulnerability, before the full-scale Russian-Ukrainian war, micro, small and medium-sized enterprises were the largest employers in Ukraine. It was emphasized that, even in extremely difficult wartime, a large share of the country's GDP is made up of micro, small and medium-sized enterprises. Information was provided on some government measures to support entrepreneurship in wartime, it was emphasized that these measures are not enough, and the small and medium business sector needs more effective financial support. The analysis of the innovative activity of Ukrainian enterprises for 10 years made it possible to identify negative trends and provide information about the priority areas of innovative development of the country in the following post-war years, to conclude on the need to create incentives for young scientists and innovators to work in their native state, because they would be useful in the period of post-war reconstruction of the country

Keywords: innovative model; innovative potential; micro, small and medium innovative business; Global innovation index; support of entrepreneurship in wartime; priority areas of innovative development

Вступ. В умовах стійкої ринкової конкуренції інноваційна діяльність підприємств мікро-, малого і середнього бізнесу (ММСБ) є одним з головних факторів економічного зростання країни, забезпечення її стійкого економічного і соціального розвитку.

Найважливішою тенденцією сучасної світової економіки є перехід на якісно новий рівень науково-технічного розвитку, який характеризується посиленням в глобальному масштабі конкурентної боротьби на основі нарощування інноваційної активності та проникнення інновацій в усі сфери діяльності людини. Інноваційний розвиток перетворюється на основне джерело економічного зростання шляхом підвищення продуктивності та конкурентоспроможності продукції в усіх секторах економіки через створення нових галузей та постійне розширення можливостей для появи нових продуктів і технологій.

В останні роки, що передували широкомасштабному воєнному нападу Російської Федерації, в Україні почали створюватися деякі умови для інноваційного розвитку економіки, однак, вітчизняна економіка ще продовжувала бути енергоємною і, у деякій мірі, неконкурентоспроможною. Економічного зростання хоча й вдавалося досягти, проте воно було нестабільне, оскільки майже не було пов'язане з інноваційним розвитком національної економіки і не було зумовлено ним. Більш того, в останні передвоєнні роки в науково-інноваційній сфері України з'явилися деякі негативні тенденції.

На шляху переходу до моделі інноваційного розвитку існує багато невирішених питань, серед яких є проблема державної підтримки інноваційного підприємництва та розвитку мікро-, малого і середнього бізнесу як важливого інструменту економічного зростання країни. Як свідчить досвід

інноваційно розвинених держав, не існує жодної успішної інноваційної моделі економіки без підтримки держави.

Аналіз стану питання. Як відомо, для забезпечення розвитку економіки країни та підвищення якості життя населення необхідно створити нову економіку, яка ґрунтується саме на інноваційних досягненнях та буде мати змогу забезпечити економічне зростання в довгостроковій перспективі. Як відомо, наша держава частково відстає від європейських країн за такими показниками, як інноваційна активність та інноваційна спрямованість. Основною причиною такої ситуації є певна сукупність важливих проблем, які в сучасних умовах економічної нестабільності залишаються невирішеними.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження теоретичних і практичних питань розвитку інноваційної підприємницької діяльності в Україні, виокремлення ключових факторів, які стимулюють або стримують інноваційний розвиток країни із наголосом на провідну роль в інноваційних процесах саме підприємств ММСБ.

Аналіз основних досягнень і літератури. Вивченням питання впровадження інновацій у підприємницький процес займалися багато вчених як за кордоном, так і в Україні. Зокрема, це такі відомі науковці, як В.М. Базилевич, Л.В. Вовк, П. Друкер, О.Ю. Івченкова, К.М. Крикуненко, В. Нежиборець, Й. Шумпетер тощо. Вчені відзначають велику роль інноваційного підприємництва у процесі економічного зростання як стратегічну складову розвитку національної економіки.

Визначенням проблематики та питаннями діяльності і розвитку підприємств ММСБ займалися науковці В. Міца (вивчав роль та значення малого підприємництва в соціально-економічному розвитку громад) [1], О. Якушева (займалась дослідженням світового досвіду розвитку та підтримки малого і середнього бізнесу) [2], Д. Очеретний (досліджував світовий досвід організації малого інноваційного бізнесу) [3] та ін.. Однак, незважаючи на увагу різних науковців до вивчення даної теми, вказана проблематика залишається досить актуальною та зумовлює потребу в подальших дослідженнях.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток національної економічної системи визначається, передусім, моделлю інноваційного розвитку та підвищенням її конкурентоспроможності. У досягненні таких цілей важливе місце належить інноваційному підприємництву. Інноваційна спрямованість підприємницької діяльності в змозі забезпечити суб'єктам господарювання конкурентні переваги, зміцнити їх ринкові позиції, а отже – спроможна сприяти економічному піднесенню тих країн, що підтримують розвиток інноваційного підприємництва.

Досвід багатьох країн світу показує, що невід'ємним елементом інноваційного середовища є саме малий бізнес, тому його слід розглядати як драйвер економічного зростання країни. Відомо, що мікро-, малий і середній бізнес має значні конкурентні переваги порівняно з великим бізнесом, а саме: їх

продукція та послуги є більш якісними і не потребують значних капіталовкладень; підприємства ММСБ характеризуються швидкою окупністю витрат, мають здатність швидко реагувати на запити споживачів, більш динамічно та оперативно розвиватися, орієнтуючись на інновації [4, с. 76].

Інновації служать специфічним інструментом підприємництва, причому не інновації самі по собі, а спрямований організований пошук нововведень та постійна націленість на них підприємницьких структур.

Сучасна нормативно-правова база України стосовно інноваційної діяльності налічує близько 100 документів. Згідно зі статтею 16 Закону України «Про інноваційну діяльність» [5] інноваційним підприємством визнається підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, якщо більше ніж 70 відсотків обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період є інноваційні продукти і (або) інноваційна продукція.

З огляду на вищезазначене, постає необхідність повного розуміння термінів «інновації», «інноваційна модель розвитку».

Цілісну теорію інноваційного розвитку сформулював більш ніж 100 років тому австрійський та американський економіст Йозеф Шумпетер. Й. Шумпетер виокремив такі складові інновації:

- запровадження нової продукції, товару, послуги, нових видів або невідомих для споживача;
- застосування нової технології виробництва, запровадження для певної галузі невідомого методу виробництва; використання нових матеріалів, видів сировини, а також її джерел;
- відкриття та освоєння нового ринку споживання продукції; підлив монополії конкурентів або монополізація ринку за рахунок виробництва власної, невідомої раніш продукції;
- впровадження нової організації виробничого, управлінського процесу, організаційної структури або їх удосконалення [6].

Вищенаведені визначення інновації знайшли своє відтворення у статті 1 Закону [5], де інноваціям надається універсальне визначення: інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Відомо, що запорукою економічного зростання країни є формування інноваційної моделі розвитку національної економіки.

«Інноваційна модель розвитку» це – процес безперервного розвитку, оновлення та змін діяльності на основі засвоєння нововведень із використанням різного роду потенціалу, а саме: науково-технічного, інформаційного та інтелектуального задля досягнення поставлених цілей функціонування економічної системи [7].

Інноваційний потенціал країни можна оцінити за допомогою різноманітних індексів та рейтингів. Найбільш розповсюджений у світі – Глобальний

інноваційний індекс (ГІ), який розробляють школа бізнесу Корнельського університету, Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO), дослідницький інститут «INSEAD» і міжнародна французька бізнес-школа. Відомо, що ГІ розраховується як середня величина двох субіндексів.

Перший – субіндекс інноваційних витрат, він дозволяє оцінювати елементи національної економіки, які розділені на п'ять основних груп: інститути; людський капітал і дослідження; інфраструктура; рівень розвитку ринку і рівень розвитку бізнесу.

Другий – субіндекс інноваційних результатів, який відображає фактичні результати такої діяльності в розбивці на дві основні групи: результати в галузі знань і технологій та результати в галузі творчості.

За даними ГІ 2022 найбільш інноваційною країною визнано Швейцарію, яка вже 12 рік поспіль є світовим лідером з інновацій. За нею йдуть США, Швеція, Велика Британія та Нідерланди. Україна, на жаль, втратила в 2022 році 49 та посіла 57 місце (4-ту позицію серед 36 країн економічної групи lower-middle income – із нижчим середнім доходом) [8].

Для аналізу використовується класифікація країн за рівнем доходу, що розроблена Світовим банком:

1. Країни з низьким доходом (low-income countries) — держави, у яких ВВП на душу населення становить 725 дол. США або менше.

2. Країни з середнім доходом (middle-income countries), які діляться на:

а) країни з нижчим середнім доходом (lower middle-income countries) — держави з ВВП на душу населення у межах від 726 до 2895 дол. США;

б) країни з вищим середнім доходом (upper middle-income countries) — держави, в яких ВВП на душу населення — 2896—8995 дол. США.

3. Країни з високим доходом (high-income countries) — держави, в яких ВВП на душу населення становить 8995 дол. США і вище.

Доведено, що в країнах з високим інноваційним потенціалом ключову роль у розвитку інноваційної моделі економіки грає малий та середній бізнес.

До повномасштабної російсько-української війни мікро-, малі та середні підприємства в Україні були найбільшими роботодавцями (75%, або 4,8 мільйона українців). Решта 25% (1,6 мільйонів українців) працювали на великих підприємствах [9].

Важливою характеристикою багатьох підприємств ММСБ є їхня географічна близькість до клієнтів. Цей фактор став дуже важливим з початком війни. ММСБ постраждав від війни різною мірою, залежно від місця розташування. Загалом, регіони України можна розділити на чотири категорії: "частково окуповані" (зони конфлікту), "прифронтові" (під загрозою вторгнення), "серцевинні" (відіграють важливу роль у логістиці оборонних та гуманітарних поставок) та "безпечні зони" (умовно безпечні для бізнесу, мінімально); та "безпечні території" (території, де ризик вторгнення мінімальний).

За даними Державної служби статистики, на прифронтові та частково окуповані регіони зараз припадає понад 40% ВВП України, у цих регіонах зареєстровано понад 45% підприємств (за винятком

Києва). Цей факт стверджує, що, незважаючи на близькість військових дій та на неймовірно складні умови, український бізнес живе і працює. Не важко згадатися, що у ВВП країни і наразі велику частку займають саме підприємства ММСБ, яким легше пристосовуватися до нових зовнішніх загроз.

Більшість підприємств в Україні розуміє, що, поки триває війна, повернення на довоєнний рівень є малоімовірним. Утім, в країні вже планується або діє низка урядових програм: платформа для допомоги роздрібним торговцям продуктів харчування у пошуку регіональних постачальників; платформа для координації виробників та роздрібних торговців з військово-цивільними адміністраціями та міжнародними організаціями; платформа державної підтримки аграріїв; єдиний експортний веб-портал; декілька програм пільгового кредитування тощо. Попри це, велика кількість підприємств вважає такі заходи з організації економіки воєнного часу недостатніми.

Ситуація у сфері інноваційного підприємництва в Україні свідчить про те, що сектор ММСБ потребує більш ефективної фінансової підтримки як на національному, так і на регіональному рівнях. На жаль, ситуація з фінансуванням інноваційної діяльності ММСБ, а також бізнесу в цілому впродовж останніх років залишається невирішеною.

Підтвердженням цього факту є результати аналізу інноваційної підприємницької діяльності в Україні за 10 років (з 2012 р. по 2021 р.), що був проведений Державною службою статистики [10]. Аналіз дозволив визначити наступні негативні тенденції в науково-інноваційній сфері України:

- вкрай малі обсяги фінансування інновацій, практична відсутність бюджетного фінансування. Фінансування цієї діяльності промисловими підприємствами відбувається, майже повністю, за рахунок власних коштів;

- реальний обсяг фінансування інноваційних пріоритетів, розрахований по відношенню до ВВП, зменшився. У 2021 р. він був, порівняно з 2012 р. у 1,7 разів меншим;

- найбільші обсяги коштів виділялися на пріоритет 4 «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» (55,7%), який був лідером усі 10 років, з часткою фінансування від 46,3% до 59,8%, найменші – на пріоритет 5 «Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики» (3,8%) – остання позиція майже упродовж усього досліджуваного періоду;

- низька частка інноваційно-активних промислових підприємств та підприємств, що впроваджують інновації;

- незначні обсяги реалізації інноваційної продукції.

Інноваційна сфера, на відміну від сфер науки та освіти, більше покладається на підприємництво та дослідників, які постійно здійснюють пошук нових можливостей та апробацію нових рішень. Для їх підтримки в умовах війни та повоєнного відновлення управління інноваційною політикою з боку держави має бути суттєво покращене.

Швидше за все, політика повоєнної розбудови країни має бути спрямована на трансформаційні зміни, які мають відбуватися в таких секторах економіки, як енергетика, аграрний сектор, промисловість, з акцентом на ресурсо-ефективність, екологічні інновації та відновлювані джерела енергії.

Згідно бачення експертів [10], майбутній так званий план Маршалла має включати значні інвестиції не лише у відновлення базової критичної інфраструктури - доріг, мостів, шкіл і лікарень, а й у модернізацію української економіки, щоб підготувати країну до вступу у найближчі роки в Європейський Союз. Металургійний сектор України, після знищення Маріуполя, потрібно буде відбудовувати з нуля з використанням нових технологій, що дозволить виробляти «зелену» сталь за допомогою електроенергії та зеленого водню замість вугілля.

Вважається, що Україна може швидко розширити свій сектор відновлюваної енергетики та стати великим виробником і постачальником зеленої енергії та відповідного обладнання на європейські енергетичні ринки. План Маршалла повинен вирішувати проблеми країни в таких ключових стратегічних сферах:

1) відновлення критичної інфраструктури та постраждалих міст;

2) імплементація законодавства Європейського «зеленого курсу» в таких сферах, як циркулярна економіка (заснована на відновленні та раціональному споживанні ресурсів, альтернатива традиційній, лінійній економіці. Характеризується створенням нових альтернативних економічних підходів, завданням яких є мінімізація негативного людського впливу на довкілля), хімічна безпека, скорочення промислового забруднення та екологічний контроль;

3) переоснащення промисловості України, щоб зробити її рушієм декарбонізації та економічного розвитку;

4) прискорення енергетичного переходу шляхом інтеграції України в європейські енергетичні ринки та виробничі ланцюги доданої вартості екологічних технологій;

5) поступове припинення імпорту викопного палива до Європи та заміна його «зеленою енергією» з України;

6) створення потужної хвилі зайнятості з тисячами "зелених" робочих місць (будівництво та реконструкція енергоефективного житла, розширення інфраструктури електричного транспорту, підйом аграрного виробництва, у тому числі, органічного виробництва, створення нових галузей промисловості вимагатимуть масової мобілізації робочої сили).

Такі амбітні завдання вимагають по-новому підходити до використання науки, технологій та інновацій.

Багато ще треба також зробити для покращення системи кредитування бізнесу, особливо, мікро- та малого, бо вони більш вразливі до впливу непередбачуваних ринкових загроз, ніж суб'єкти великого та середнього. Відомо, що, згідно зі світовою практикою розвитку та захисту підприємства, сприятливим джерелом фінансування ММСБ, у разі

їхнього банкрутства, є надання державою гарантій повернення кредитів.

Висновки. Проведене нами дослідження щодо становлення інноваційної моделі економіки України визначило, що сфера інноваційного підприємництва потребує суттєвого реформування, вона має базуватися на модернізації економіки, суттєвому покращенні інноваційної політики з боку держави. Особливо це буде актуально у період повоєнного відновлення. У разі, якщо обсяги бюджетного фінансування досліджень та інновацій залишаться на низькому рівні, у підприємців буде дуже мало стимулів працювати у рідній країні, особливо, в умовах війни та відкритих кордонів з європейськими країнами. Як наслідок, Україна може втратити частину молодих науковців та інноваторів, які б дуже стали в нагоді в період післявоєнної реконструкції країни.

Визначено, що посилення державної підтримки потребує також сектор інноваційного підприємництва ММСБ, зокрема, шляхом удосконалення кредитної політики, створення та підтримки мережі бізнес-інкубаторів тощо, стимулювання розвитку мікро-, малого та середнього підприємництва у сферах, що забезпечують найвищу ефективність та конкурентоспроможність економіки країни на основі застосування ресурсозберігаючих технологій, відновлюваних джерел енергії та виробництва принципово нових видів продукції.

Список літератури

1. Міца В.В. Роль малого підприємництва у економічному і соціальному розвитку громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №15. С.23-27.
2. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Черкаси, 2017. 288 с.
3. Очеретний Д.С. Світовий досвід організації малого інноваційного бізнесу. *Економічний аналіз*. 2017. Том 27. № 1. С.59-66.
4. Линник О.І., Єршова Н.Ю. Проблеми функціонування та розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу сфери послуг в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* : електрон. наук. фахове вид. 2021. Вип. 2 (29). С. 74-80. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11>, <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52769>
5. Про інноваційну діяльність: Закон України. Документ 40-IV. Редакція від 31.03.2023. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 36, ст.266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 25.05.2023)
6. Schumpeter Joseph A. *Economic Theory and Entrepreneurial History. Explorations in Enterprise*, edited by Hugh G. J. Aitken, Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press. 2013. Pp. 45—64. DOI: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674594470.c5>
7. Старченко Г.В. Модель проектно-орієнтованого управління інноваційним розвитком національної економіки. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 80—85.
8. Глобальний інноваційний індекс (global innovation index) 2022. Показники України. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf (дата звернення 25.05.2023)
9. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua> (дата звернення 25.05.2023)
10. Писаренко Т.В., Кваша Т.К., Мусіна Л.А., Паладченко О.Ф., Молчанова І.В. Стан інноваційної діяльності та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності за період 2012–2021 рр.: Науково-аналітична записка. Київ: УкрІНТЕІ, 2023. 19 с.

11. Iershova N.Yu., Lynnyk O.I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Visnyk Nacional'nogo tekhnichnogo universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economics)]. 2021. no. 1. PP. (англ. мовою)
 12. Линник О.І. Сучасні тенденції розвитку стартапів у міжнародному бізнесі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXX міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2022, 19-21 жовтня 2022 р. / за ред. проф. Сокола Є.І. Харків: НТУ «ХПІ». С. 552 <http://science.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Zbimik-tez-MicroCAD-2022-1.pdf>*
- References (transliterated)**
1. Mitsa V.V. Rol' maloho pidpryyemnyctva u ekonomichnomu i sotsial'nomu rozvytku hromad [The role of small entrepreneurship in the economic and social development of communities]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience]. 2016. no 15. pp. 23-27.
 2. Yakusheva O.V. Ekonomichnyy rozvytok i pidtrymka maloho ta seredn'oho biznesu na rehional'nom u rivni : dys. ... kand. ekon. nauk [Economic development and support of small and medium-sized businesses at the regional level: dissertation. ... candidate economy of science]: 08.00.05. Cherkasy, 2017. 288 p.
 3. Ocheretnyy D.S. Svitovyy dosvid orhanizatsiyi maloho innovatsynoho biznesu [World experience of organizing a small innovative business]. *Ekonomichnyy analiz* [Economic analysis]. 2017. vol 27. no 1. pp.59-66.
 4. Lynnyk O.I., Yershova N.Yu. Problemy funktsionuvannya ta rozvytku mikro-, maloho ta seredn'oho biznesu sfery posluh v Ukraini [Problems of the functioning and development of micro, small and medium-sized businesses in the service sector in Ukraine]. *Shhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya* [Eastern Europe: Economy, Business and Management] : elektron. nauk. fakhove vyd. 2021. issue. 2 (29). pp. 74-80. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11>, <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/52769>
 5. Pro innovatsynny diyal'nist': Zakon Ukrainy [On innovative activity: Law of Ukraine.]. Dokument 40-IV. Redaktsiya vid 31.03.2023. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR), 2002, no 36, st.266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (data zvernennya 25.05.2023)
 6. Schumpeter Joseph A. Economic Theory and Entrepreneurial History. Explorations in Enterprise, edited by Hugh G. J. Aitken, Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press. 2013. Pp. 45—64. DOI: <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674594470.c5>
 7. Starchenko H.V. Model' proektno-oriyentovanoho upravlinnya innovatsynym rozvytkom natsional'noyi ekonomiky [Model of project-oriented management of innovative development of the national economy]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and the state]. 2019. no 7. pp. 80–85.
 8. Hlobal'nyy innovatsynnyy indeks (global innovation index) 2022. Pokaznyky Ukrainy. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_2000_2022/ua.pdf (data zvernennya 25.05.2023)
 9. Ekonomichna pravda [Economic truth]. URL: <https://www.epravda.com.ua> (data zvernennya 25.05.2023)
 10. Pysarenko T.V., Kvasha T.K., Musina L.A., Paladchenko O.F., Molchanova I.V. Stan innovatsynnoyi diyal'nosti ta realizatsiyi priorytetnykh napryamiv innovatsynnoyi diyal'nosti za period 2012–2021 rr.: Naukovo-analitychna zapyska [The state of innovative activity and implementation of priority areas of innovative activity for the period 2012–2021: Scientific and analytical note.]. Kyiv: UkrINTEI, 2023. 19 s.
 11. Iershova N.Yu., Lynnyk O.I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Visnyk Nacional'nogo tekhnichnogo universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky)* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economics)]. 2021. no. 1. RR. (anhl. movoyu)
 12. Lynnyk O.I. Suchasni tendentsii rozvytku startapiv u mizhnarodnomu biznesi [Modern trends in the development of startups in international business.] . *Informatsiyi tekhnolohiyi: nauka, tekhnika, tekhnolohiya, osvita, zdrav'ya: tezy dopovidey* [Information technologies: science, engineering, technology, education, health] KhXKh mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi MicroCAD-2022, 19-21 zhovtnya 2022 r. / za red. prof. Sokola Ye.I. Kharkiv: NTU «KhPI». p. 552 <http://science.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Zbimik-tez-MicroCAD-2022-1.pdf>

Надійшла (received) 01.05.2023

Відомості про авторів / About the Authors

Линник Олена Іванівна (Lynnyk Olena Ivanivna) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0877-8047>; e-mail: olena.lynnyk@khi.edu.ua

Кочетова Тетяна Іванівна (Kochetova Tetyana Ivanivna) – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри обліку і фінансів, м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5273-5066>; e-mail: tetyana.kochetova@khi.edu.ua